

BACHELOROPPGAVE

Slektsfosterhjem

Kinship foster care

Kandidatnummer 223

Bachelor i barnevern BSV5-300

Fakultet for helse og sosialvitenskap

Innleveringsdato 19.05.2021

Antall ord: 7500

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Abstract

During the course of this text, we examine the recent change in foster care legislation that says child social services have an obligatory duty to search for foster parents in the child's network of family and kinship. We will have a look at the principles in child social services by terms of biology in kinship, and child's wellbeing, and connect them up to recent research. The method for this study is a literature review, and we discuss our chosen research in regard to the thesis. The change in legislation is a move towards more foster care placements in kinship. Is kinship foster care more advantageous than normal foster care in terms of children's well-being?

Abstract	2
1 Innledning	5
1.1 Valg av tema og problemstilling.....	5
1.2 Forforståelse og relevans for praksisfeltet.....	6
1.3 Begrepsavklaringer.....	6
1.3 Avgrensning.....	7
1.4 Oppgavens oppbygning.....	7
2. Metode	8
2.1 Litteraturstudie.....	8
2.2 Litteratursøk.....	8
2.3 Inklusjons- og eksklusjonskriterier.....	9
2.4 Mine funn – artiklene i denne studien.....	9
2.5 Litteraturhierarki - validitet og reliabilitet.....	9
2.6 Kildekritikk.....	10
3. Teori	10
3.1 Slektsfosterhjem.....	11
3.2 Funn fra sentral forskning rundt slektsfosterhjem fra Norge.....	12
3.3 Begrunnelsen for lovendringen i 2018.....	12
3.4 Sosial arv.....	13
3.5 Hensynet til barnets beste i fosterhjems plasseringer.....	14
3.6 Det biologiske prinsipp.....	15
3.7 Utviklingsteori - tilknytning, kontinuitet og stabilitet.....	15
4. Presentasjon av funn	17
4.1 <i>What Factors Relate to Good Placement Outcomes in Kinship Care?</i> Av Elaine Farmer (2009).....	17
4.3 <i>Slektsfosterhjem i offentlig barnevern</i> av Renee Thørnblad, (2009).....	18
4.3 <i>Placement disruption in long-term kinship and nonkinship foster care</i> av Amy Holtan, Bjørn Helge Handegård, Renee Thørnblad & Svein Arild Vis, (2013).....	19
4.4 <i>The Benefits and Challenges of Kinship Care</i> av Valerie O'brien, (2012).....	20
5. Diskusjon	21
5.1 <i>Gir plassering i slektsfosterhjem færre brudd?</i>	21
5.2 <i>Gir slektsfosterhjem mer stabilitet og kontinuitet?</i>	22
5.3 <i>Barnevernet sin skepsis</i>	22
5.4 <i>Det biologiske prinsipp</i>	23
5.5 <i>Slektsfosterhjem</i>	23
5.6 <i>Oppsummerende avslutning</i>	25
Referanseliste	26
Vedlegg	29

'...Er det ikke veldig flott hvis man i tillegg kan bevare alle barnets brikker på sine rette plasser ved å beholde barnet innenfor familier der det finnes ressurser til en slik løsning, og at spørsmål som 'hvem er jeg?' og 'hvorfor er jeg' lett kan besvares?' fra Susan Hansens ytring i Tidsskriftet Norges Barnevern 2012 (Hansen, 2012).

1 Innledning

I 2004 ble det forskriftsfestet at barnevernet alltid skal vurdere om noen i nær familie eller slekt kan være fosterhjem (Holtan, 2020, s. 12). I 2018 ble plikten tatt inn i barnevernloven og kommunene ble pliktig til å søke i barnets familie etter fosterforeldre (Holtan, 2020, s. 12). Målet med lovendringen var å understreke viktigheten av å søke i slekten etter fosterhjem og legge grunnlaget for en kvalitetsheving og utvikling av fosterhjemsomsorgen (Prop 73L, (2016-2017 s. 7). I denne teksten presenteres et utvalg av forskning som lå til grunne for denne lovendringen.

1.1 Valg av tema og problemstilling

Tema slektsfosterhjem er valgt på bakgrunn av interesse i familiearbeid og nysgjerrighet i utviklingsløpet til barn som må plasseres utenfor sitt opprinnelige hjem. Interessen for temaet slektsfosterhjem er et resultat av en samtale jeg hadde med en bekjent som skulle fremme sak om omsorgsovertakelse i fylkesnemnda, og da dukket samtalen rundt slektsfosterhjem opp. Bakgrunn for valg av tema var ønske om større kunnskap innen fosterhjemsarbeid for å belyse dagens endring i prioritering av fosterhjems plasseringer. Innledningsvis ble lovendringen som endret fosterhjemsomsorgen presentert, og var blant annet det som gjorde det aktuelt for meg å velge dette temaet. Problemstillingen i denne oppgaven sin intensjon er å utforske det forskningsmessige grunnlaget for at barnevernstjenesten er nå pliktig til å søke i familienettverket. Fra og med 2004 har barnevernstjenesten måtte følge forskriften som sier at de alltid skal vurdere om noen i nær familie kan være fosterhjem, og i 2018 ble kommunene pliktig til å søke i barnets nettverk etter fosterforeldre (Holtan, 2020, s.12) Spørsmål som dukker opp er hvorfor det ikke er flere barn i slektsfosterhjem, og er forskningen overveiende positiv for at slekts plassering er bedre? Problemstillingen er som følger:

Barnevernstjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Er det alltid barnets beste med plassering i slekt? Drøfting av et utvalg forskningsfunn som støtter opp under denne lovendringen.

1.2 Forforståelse og relevans for praksisfeltet

Forforståelsen min av temaet slektsfosterhjem var liten, og temaet har vært lite i fokus under utdanningsløpet på høgskolen. Kunnskapene jeg har til fosterhjem generelt er ervervet gjennom vag kjennskap til noen langt ut i slekten, som har vært et fosterhjem. Men har alltid vurdert og tenkt på fosterhjem/slektsfosterhjem som et bedre alternativ for oppvekst, dersom de biologiske foreldrene ikke strekker til. Spørsmål som jeg undret meg over var blant annet på om det er barnets beste med plassering i slektsfosterhjem, og lite kunnskap og undervisning på feltet gjorde meg interessert i å utforske det som virket ukjent for meg. Personlig har jeg ingen erfaring med slektsfosterhjem, men har hørt gjennom andre både negative ting og positive ting om nøytrale fosterhjem, og lovendringen gjorde det aktuelt for meg å utforske hva et slektsfosterhjem tilbyr.

Problemstillingen er bygget på nyere endringer i barnevernsfaget, og ny praksis i barnevernet vil være aktuelt for dagens barnevernsarbeidere. I det vi nærmer oss midten av 2021 vil studien fremdeles være relevant for praksisfeltet, ettersom slektsfosterhjem inngår som et selvfølgelig tiltak i barnevernet (Holtan, 2020, s. 5).

1.3 Begrepsavklaringer

I dag finnes det flere typer midlertidige hjem, men i denne oppgaven skal vi ta for oss et vanlig nøytralt fosterhjem (også kalt ordinært) (Bufdir, 2021), og det som kalles et slektsfosterhjem. Det er et skille mellom de to fosterhjemstypene. For å presisere bruken av begrepene rundt de ulike fosterhjemmene, vil de kort defineres i neste avsnitt. I boken til Holtan m.fl, er betegnelsen nøytralt fosterhjem brukt om ordinære fosterhjem, og derfor vil nøytrale fosterhjem bli brukt som betegnelse i denne teksten (Holtan, 2020).

Slektsfosterhjem blir brukt som en betegnelse på barn fosterhjemsplassert innenfor slekt og familie, og *nøytrale fosterhjem* er de ordinære fosterhjemmene som barna er plassert hos personer uten biologiske eller juridiske bånd til barnet (Bufdir, 2021).

Begrepet *sosial arv* er mulige overføringer av atferd gjennom arv (SSB, 2009). I denne teksten handler begrepet om det den sosioøkonomiske statusen for familien som arves, og kan fortelle oss om noen av utfordringene det skaper.

Stabilitet er i denne oppgaven snakk om stabiliteten i omsorgssituasjonen til barnet. At de menneskene som er rundt barnet gir stabil omsorg på en forutsigbar måte som skaper tillit (Bunkholdt, 2017, s. 47)

1.3 Avgrensning

I denne oppgaven har det vært nødvendig å avgrense og tilspisse både tema, teori, empiri og problemstilling. Det er mye forskning på fosterhjem og slektsfosterhjem. For å avgrense oppgaven har jeg valgt bort den forskningen som sier noe om rekrutteringsprosessen av fosterforeldre, forskning om samvær mellom barn og biologiske foreldre, barnevernets oppfølging av fosterfamilier og tilbakeføring til biologiske foreldre. Dette for at det ikke besvarer min problemstilling knyttet til barnets beste og endringen i barnevernloven. Min studie presenterer forskning på sammenligninger av slektsfosterhjem og nøytrale fosterhjem, der de sidene som er positive for barnet vektlegges i drøftingen. Den utvalgte forskningen i denne oppgaven baserer seg på sentral barnevernpraksis i dag.

1.4 Oppgavens oppbygning

Oppgaven innleder med en kort presentasjon om valg av tema og problemstilling, begrepsavklaringer og avgrensning. I kapittel 2 vil jeg presentere metode for oppgaven, og hvordan jeg har gått frem for å besvare oppgaven min ved hjelp av en litteraturstudie. En kort presentasjon av funnene mine vil jeg og presentere i kapittel 2, samt hvordan jeg kom frem til forskningen. Her vil og en liste over mine inklusjon- og eksklusjonskriteriene presenteres. I kapittel 3 vil jeg presentere det teoretiske perspektivet mitt, barnets beste. I kapittel 4 presenterer jeg empiri som jeg har funnet i litteratursøket mitt, og trekker ut funnene som gir grunnlag til besvarelse av problemstillingen. I kapittel 5 diskuterer jeg funnene opp mot problemstillingen min ved hjelp av det teoretiske perspektivet i oppgaven. Avslutningsvis viser referanselisten til kildene jeg har brukt, etterfulgt av vedleggene søkelogg og skjema for kritisk vurdering.

2. Metode

2.1 Litteraturstudie

En litteraturstudie er en studie og en tolkning av artikler og forskning rundt et bestemt tema (Aveyard, 2019, s. 2). Jeg har valgt en litteraturstudie fordi det er nyttig og relativ ny forskning på temaet som kan belyse problemstillingen min. Litteraturstudien består av en nøye søkeprosess og analyse av et utvalg artikler som gir innsikt i ny kunnskap når den sammenlignes med annen relevant teori og informasjon (Aveyard, 2019, s. 3). I denne oppgaven er temaet slektsfosterhjem, og jeg har valgt en litteraturstudie fordi det gir meg muligheten til å utforske og samle kunnskap om at Norge har valgt at en skal søke etter slektsfosterhjem før ordinært fosterhjem. I søkeprosessen etter artikler og empiri får jeg muligheten til å dekke nysgjerrigheten min til temaet og erverve en større forståelse av det. Det er i denne studien både utenlandsk og nasjonal forskning og empiri.

2.2 Litteratursøk

Søkeprosessen startet med å undersøke artikler, forskning og bøker som var tilgjengelig på temaet jeg hadde valgt. Dette ble gjort via oria.no, som er en søkemotor med stor database, og gir treff både internasjonalt og nasjonalt, basert på hva du søker etter. Oria ga meg totalt 28 treff på 'slektsfosterhjem', men ga meg betraktelig mer på engelske "kinship care".. I litteratursøket har jeg vært åpen for temaet fosterhjem generelt, men har spisset det inn mot slektsfosterhjem for å finne frem til sentral forskning for min problemstilling. Søkeord som "fosterhjem/fostercare", "slektsfosterhjem/kinship fostercare" er de ordene jeg startet med å søke etter i litteratursøkene mine. Jeg har funnet artikler og undersøkt anbefalte artikler som Oria har presentert i marginen, og lest sammendrag av et stort utvalg av artikler med relevans, og noen med mindre relevans. Jeg hadde en oversikt over hvilken forskning jeg ville studere i inklusjonskriteriene. Artikkene med mindre relevans ble valgt bort etter eksklusjonskriteriene mine. Inklusjonskriterier og eksklusjonskriterier kan du se i tabell i kapittel 2.3. I denne studien har jeg brukt nyttegitte av bøker og eldre artikler. Eldste forskningsartikkel som er evaluert er i underkant av 20 år, men var ikke relevant ettersom det i 2004 kom nye forskrifter rundt fosterhjem. Nyeste bok som er brukt er fra 2020, og nyeste artikkel som er vurdert er fra mars 2021. I søkemotoren Oria har jeg funnet flere artikler og pensumbøker, både på norsk og engelsk. Snøballmetoden kan sammenlignes med litteratursøket i denne oppgaven (Larsen, 2017, s.90). Den går ut på å finne en artikkel med

relevans for oppgaven, og ved hjelp av forslag og annen liknende forskning finner jeg forskning om samme tema, og på den måten ruller søket av seg selv (Larsen, 2017, s. 90). Jeg har begrenset søkene mine til å gjelde kun fagfelleverderte artikler. I denne oppgaven har jeg funnet fire fagfelleverderte forskningsartikler. Tre artikler er på engelsk, der den ene av de engelske, "*Placement disruption in long-term kinship and nonkinship foster care*", handler om en norsk studie gjort av norske forskere ledet av Amy Holtan. Den fjerde artikkelen er på norsk, og er skrevet av Renee Thørnblad samtidig som hun skrev doktorgraden sin.

2.3 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
<ul style="list-style-type: none"> - Personer imellom 0-22 - Slektsfosterhjem - Fosterhjem - Norsk, svensk, dansk og engelsk litteratur - Artikkel, bøker - Etter år 2000 - Statistikk - Kvalitativ og kvantitativ forskning som belyser grunnlag for lovendring 	<ul style="list-style-type: none"> - Personer over 22 (25) - Beredskapshjem o.l andre typer midlertidige hjem - Bachelorgrader - Før år 2000

2.4 Mine funn – artiklene i denne studien

<i>What Factors Relate to Good Placement Outcomes in Kinship Care?</i>	av Elaine Farmer fra 2009.	Fagfelleverdert forskningsartikkel
<i>Slektsfosterhjem i offentlig barnevern</i>	av Renee Thørnblad fra 2009.	Fagfelleverdert forskningsartikkel
<i>Placement Disruption in long-term Kinship and Nonkinship Foster Care</i>	av Amy Holtan mfl. fra 2013.	Fagfelleverdert forskningsartikkel
<i>The Benefits and Challenges of Kinship Care</i>	av Valerie O'brien fra 2012	Fagfelleverdert forskningsartikkel

2.5 Litteraturhierarki - validitet og reliabilitet

Litteraturhierarki er en måte å plassere litteratur i stigende grad av hva som er bra eller mindre bra forskning, basert på hvor nøye forskningen er gjort er (Aveyard, 2019, 66). I

denne oppgaven har jeg plassert fagfelleverderte forskningsartikler og lærebøker på toppen av litteraturhierarkiet, og plassert en kronikk fra tidsskriftet Norges Barnevern nederst i hierarkiet, ettersom denne kronikken er en subjektiv ytring fra en fostermor. Ytringen er fra et fagfelleverdert tidsskrift, men ikke en del av litteraturstudien. I oppgavebesvarelsen har jeg vært påpasselig i min litteraturstudie i å søke etter informasjon som kan hjelpe meg å besvare problemstillingen, og har samtidig høy grad av validitet. Med validitet tenker vi på gyldighet eller relevans (Larsen, 2017, s. 45).

2.6 Kildekritikk

Som forfatter av denne studien er det viktig at jeg er kildekritisk. Jeg er en uerfaren forsker, og kan med enkle internettsøk finne veldig mye informasjon om temaet i oppgaven, men all informasjon er ikke nødvendigvis relevant eller korrekt. Som uerfaren forsker kan det være vanskeligere for meg å være kritisk til artikler og identifisere gode funn i innsamlingen av artikler på lik linje som en erfaren forsker (Aveyard, 2019, s. 156). Jeg har brukt oria.no som søkemotor, og har kommet over fagfelleverderte artikler som jeg har studert. En fagfelleverdert artikkel er en artikkel som er blitt kvalitetssikret av to til fire forskere innenfor faget, som kritisk vurderer artikkelen før publisering (Svartdal, 2021). I vedlegget vil jeg presentere kritisk vurdering av hver artikkel i et skjema.

3. Teori

I dag finnes det om lag 10 852 barn og unge i alderen 0-22 år som bor i fosterhjem (SSB, 2019) og om lag 20 prosent av barn i fosterhjem er plassert i slektsfosterhjem (Holtan, 2020, s. 47). Statistikk sier at det kun er 1/5 av barn i fosterhjem som er plassert i slektsfosterhjem. Helt siden 2004 har det stått i fosterhjemsforskriften at barnevernstjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets nære nettverk kan være fosterforeldre. Når det i 2018 er kommet en lovendring som gjør barnevernstjenesten pliktig i å søke etter fosterhjem i nettverket til barnet, hvorfor er det ikke da flere barn som bor i slektsfosterhjem?

Susan Hansen skrev i 2012 en kronikk fra sitt perspektiv som fostermor for søsterens barn. Kronikken ble publisert i tidsskriftet for Norges Barnevern, og belyser det biologiske prinsipp i praksis rundt slektsplasseringer. Hun forteller om sine erfaringer fra sin side rundt slektsplassering og utfordringene hun møtte fra barnevernet. Hun forteller om dårlig

samarbeid og kommunikasjon fra de i barnevernstjenesten, vurderinger og avgjørelser tatt fra barnevernstjenesten basert på liten tid og kjennskap til Hansen og familien. Hansen sine forventninger til barnevernstjenesten var at de som hjelpeorgan skulle være imøtekommende, spesielt ettersom Hansen og biologisk mor til barnet viste engasjement for slektsplassering. Barnevernstjenesten var skeptisk ettersom relasjonen til søstrene var for sterk og barnevernet mente at det var uforenlig med tanke på samvær at den ene søsteren skulle ta over omsorgen for den andres barn. Selv om broren til søstrene tidligere hadde vært et vellykket slektsfosterhjem for de to andre barna til biologisk mor.

Barneverntjenesten kalte dette grundige undersøkelser, og vurderte de som uaktuelle fosterforeldre. Argumentene som ble brukt av barnevernstjenesten var blant annet at Hansen sin ektemann på 69 år var for gammel (Hansen, 2012). Hansen forteller at beslutningen gikk hardt inn på både henne og søsteren. Etter "noe juridiske greier" ville ikke barnevernstjenesten allikevel fremme akuttvedtak. Tre måneder har Hansen barnet i sin omsorg, før det skulle opp til fylkesnemnda. Vedtaket iverksettes, og på én dag skal barnet over i nytt fosterhjem. Hansen er i sjokk av vurderingen gjort av barnevernet, som skal være for barnets beste. Anne Hafstad, tidligere direktør i Helsedirektoratet (2012) argumenterer i et tv-program på NRK at det viktigste for barnet er å vokse opp i kjærlige hjem med trygge rammer og at biologien kommer i andre rekke (Hansen, 2012). Hansen er enig med Hafstad, men spør om det ikke er mulig å beholde barnets brikker på riktig sted og beholde barnet innenfor familien der ressursene i familien gjør det mulig (Hansen, 2012). Hansen vant til slutt omsorgen for søsterens barn. Samtidig gir hun oss et innblikk i utfordringer med slektsplasseringer, både fra barnevernets side og hennes.

3.1 Slektsfosterhjem

Fosterhjem er etter §4-22 i barnevernloven godkjente alminnelige hjem som tar imot barn til oppfostring. Barna i fosterhjem er som oftest plassert under §4-12, eller som et hjelpetiltak etter §4-4 (Bunkholdt, 2010, s. 14). Slektfosterhjem er likt som et vanlig fosterhjem, men fosterforeldrene og fosterhjemmet har utgangspunkt i fra slektsmedlem eller nære familiemedlemmer. Juridiske og biologiske bånd til fosterforeldre er det som kjennetegner slektsfosterhjem (Holtan, 2020, s. 19). Fosterhjem som er rekruttert blant barnets slekt eller nettverk, blir et fosterhjem på lik linje som nøytrale fosterhjem, og de skal ifølge Bufdir motta samme godtgjøring og støttetiltak (Bufdir, 2021). Det første steget mot en

fosterhjems plassering er rekruttering av fosterhjem, utvelgelse og opplæring (Bunkholdt, 2017, s. 75) Målet er å finne mennesker og familier med kvaliteter som gir mulighetene for at plasseringen varer og gir det behovet for omsorg som barnet trenger. I rekruttering av slektsfosterhjem er det ofte akutte plasseringer, og det kan ta tid for kommunen å godkjenne de som fosterhjem (Bunkholdt, 2017, s. 78) Slektsfosterfamilier får tilbud om spesialtilpasset PRIDE-opplæring (NOU:2018:18, s.93). For å avgrense oppgaven, vil jeg ikke gå videre inn på PRIDE, men kort fortalt er det et grunnopplæringsprogram som gir innføring og opplæring på hvilke utfordringer en kan få som fosterforelder og hvordan en håndterer disse på best vis (Bunkholdt, 2017, s. 78, Bufdir, 2019).

3.2 Funn fra sentral forskning rundt slektsfosterhjem fra Norge

Amy Holtan er en av Norges fremste forskere innen fosterhjemsarbeid, og har sammen med Renee Thørnblad og Jeanette Skoglund skrevet boken "*Slektsfosterhjem*". Boken presenterer flere funn fra forskning rundt slektsfosterhjem basert på barnets mentale helse, den atferdsmessige utviklingen og stabilitet over tid i plasseringene. Den atferdsmessige utviklingen ble målt med standardiserte utredninger, og data var samlet inn fra fosterforeldre, lærere og barnet selv. En analyse av dette materialet viste at barnet plassert i nøytrale fosterhjem hadde 1,6 ganger større sannsynlighet for atferdsproblemer sammenlignet med barn i slektsfosterhjem (Holtan, 2020, s. 56). I en oppfølgingsstudie gjort over åtte år, viste det seg at slektsfosterhjem beskyttet mer mot psykiske vansker i barneårene enn i nøytrale fosterhjem. Også det å bo i samme kommune som man bodde i før omsorgsovertakelsen hadde mer positivt utfall både i barne- og ungdomsårene (Holtan, 2020, s. 56).

3.3 Begrunnelsen for lovendringen i 2018

I dette avsnittet skal vi se på forarbeidet til lovendringen som skjedde i 2018. Meld. St. 17 (2015-2016) ble lagt frem for Stortinget 4.mars 2016. Dette er den første stortingsmeldingen om fosterhjemsomsorgen i Norge. Målet med den fosterhjemsmeldingen var å legge grunnlaget for en utvikling og økt kvalitet i fosterhjemsomsorgen. Departementet mente at et lovfestet krav til å undersøke i familien, understrekte viktigheten av å vurdere familie og slekt som fosterforeldre. Alt i alt var det 106 høringsinstanser som uttalte seg, blant annet Barn av rusmisbrukere, Landsforeningen for barnevernsbarn og Bufdir.

Fosterhjem i barnets familie kan i mange tilfeller være det beste for barnet. Begrunnelsene for lovendringen er at barnet opplever sjeldnere brudd i fosterhjemmet, har mer stabil omsorgssituasjon og en bedre psykisk helse (Prop 73L (2016-2017, s. 80). I dag benytter flere barnevernstjenester familieråd. Familieråd involverer barnet selv, familien til barnet og andre personer i nære nettverk til barnet (Prop 73L (2016-2017, s. 81), og har blant annet som hensikt å komme til en løsning rundt barnets omsorgssituasjon. En utredning av barnets nærmiljø, vil uansett kunne gi positive effekter, som kan åpne for muligheten til at et slektsmedlem kan være besøkshjem eller en ressurs for barnet, dersom det ikke kan overta omsorgen (Prop 73L, (2016-2017) s. 81). Et av argumentene i forslaget er at det sentrale for plasseringen i slekt er at barnet har kjennskap og et etablert forhold til de/den som blir fosterforeldre (Prop 73L, (2016-2017) s. 81). Dette argumentet ble også støttet av ungdom med barnevernserfaring på innspillmøte til barnevernsreformen i 2016 (Prop 73L (2016-2017), s).

3.4 Sosial arv

Ifølge en dansk forskningsoversikt gjort av Egelund og Hestbæks fra 2008, er det god dokumentasjon på at barn som plasseres i fosterhjem kommer fra dårlig stilte familier (Bunkholdt, 2017, s. 68). Foreldrene til barna har mindre utdanning enn de fleste andre, er arbeidsløse og kan kategoriseres som fattige (Bunkholdt, 2017, s. 68). I norsk barnevern har det vært en del skepsis til plassering i fosterhjem i egen slekt. Skepsisen har bygget på at det ofte er mye konflikter internt i barnevernsfamilier, og muligheten for at barnet flyttes fra et problemfylt miljø til et annet (Bunkholdt, 2017, s. 104). En så for seg at omsorgssviktende foreldre kom fra omsorgssviktende hjem, og at om en ønsket å forebygge negativ sosial arv var slektplasseringer til å unngå (Thørnblad, 2011, s. 25) Sosial arv er i denne oppgaven det vi betegner som arvet sosioøkonomisk status, eller det som kan kalles negativ sosial arv, og de utfordringer dette medfører. Skepsisen til barnevernet bygger på antakelsene om at omsorgssviktende foreldre hadde selv vært et offer for omsorgssvikt og dermed ikke var i stand til å ta vare på egne barn (Holtan, 2020, s. 43). Ved årtusenskiftet endret synet på slektninger som omsorgsgivere fra barnevernsfeltet i en mer positiv retning (Holtan, 2020, s. 11) Skepsisen er blitt mindre, og nyere forskning på slektplasseringer viser at det er lite som sier at man bør avskrive slektsfosterhjem som et godt plasseringsalternativ (Bunkholdt,

2017, s. 104). Slekten sees på i dag ressurs, og det fokuseres fra barnevernet på andre verdier som biologisk tilknytning, fremfor den symbolske og sosiale kapitalen som ble sett på før når en skulle vurdere omsorgskompetansen (Thørnblad, 2011, s. 48)

3.5 Hensynet til barnets beste i fosterhjems plasseringer

Ved valg av fosterhjem skal barnevernstjenesten legge avgjørende vekt på hensynet til barnets beste (BVL, 1992, §4-1). Barnets beste er barnevernets formål, og i barnevernet betyr det at handling, et tiltak eller en tilnærming ansees som korrekt om utfallet er for barnets beste (Studsrød et al., 2020, s. 70). Hensynet til barnets beste er grunnleggende vurderingstema i barneretten, og dermed også for alt arbeid i barnevernet (NOU, 2018:18, s. 31). Artikkel tre i FNS barnekonvensjon handler om barnets beste og barnets rett på beskyttelse i alle handlinger som barnets selv tar del i (Bunkholdt&Kvaran, 2015, s. 46). Ved alle handlinger som involverer barn, skal de offentlige eller private partene sørge for å sikre barnets omsorg og trivsel (Bunkholdt&Kvaran, 2015, s. 47). På samme måte er §4-1 en av de grunnleggende prinsippene i barnevernloven, og legger føringer for hvordan barnevernsarbeid utføres (Bunkholdt&Kvaran, 2015, s. 47). Å ta hensyn til barnets beste kan gjøres ved at barnet får selv delta i spørsmål som omhandler dem. Barnets medvirkning og rett til å bli hørt er avgjørende for å sikre at barnets beste faktisk blir et grunnleggende hensyn i saker (NOU, 2018:18, s. 32). Barn som blir flyttet i fosterhjem kan ha en stor og krevende oppgave foran seg. De skal omstille seg til nye folk, eller folk de bare kjenner så vidt fra før. De skal kanskje starte på ny skole, og bo i et annet hus enn de er vant til (Bunkholdt, 2017, s.153). Fosterbarn er en marginalisert gruppe med komplekse familieforhold og har en bakgrunn preget av sosiale problemer (Holtan, 2002, s. 106). Samtidig har barnet stor bagasje fra tidligere omsorgsforhold, og kan ha forskjellige utfordringer i atferd og identitet, og kan med dette være en utfordring for omsorgspersonene rundt. I slektsfosterhjem er stort sett relasjonen mellom slektsfosterforelder og barnet allerede skapt ved at kjenner hverandre fra før og vet hvor hverandre kommer fra (Bunkholdt, 2017, s 105). Den største forandringen et fosterbarn opplever, er overgangen fra et kaotisk liv hjemme preget av manglende omsorg, til et forutsigbart miljø med voksne som bryr seg og gir omsorg (Bunkholdt, 2017, s. 103).

3.6 Det biologiske prinsipp

“I barnevernloven er det biologiske prinsipp knesatt som et vesentlig moment en må ta hensyn til i forvaltningens og i domstolenes behandling av saker om omsorg for barn.” (Hagen&Rønbeck, 2011, s. 1) Det biologiske prinsipp er verdien av biologiske bånd mellom mennesker som har slektskap til hverandre, og i barnevernet handler det om barn og foreldre (Studsrød, 2020, s. 71). Samtidig som at barnevernet skal ivareta det biologiske prinsipp, har det og et mandat som utfordrer dette prinsippet (Studsrød, 2020, s. 72). Det har vært sterke føringer for å ta hensyn til de biologiske båndene mellom barn og foreldre når det skal tas store beslutninger i barnevernet (Bunkholdt&Kvaran, 2015, s. 67). Spesielt i saker om omsorgsovertakelser, samværsordninger og tilbakeføring til biologiske foreldre. Spørsmålet som dukker opp er, hva er verdien av det biologiske båndet? Det biologiske prinsipp forteller oss at det beste for barnet er å bli gitt omsorg av biologisk mor og/eller far, og om ikke det er mulig, sørge for at den kontakten og relasjonen opprettholdes (Hagen&Rønbeck, 2011, s. 1). Det biologiske prinsipp er omdiskutert, og det har vært foreslått endring til et tilknytningsprinsipp, men Høyesterett holder fast ved bruken av det biologiske prinsipp (Studsrød, 2020, s. 209).

3.7 Utviklingsteori - tilknytning, kontinuitet og stabilitet

“Tilknytning betegner en tilbøyelighet til å knytte nære følelsesmessige bånd til bestemte individer som kan gi beskyttelse, trøst og ro; denne tilbøyeligheten er medfødt hos barnet.” (Hart&Schwartz, 2009, s. 65). Den engelske teoretikeren og forskeren, John Bowlby, la vekt på at kvaliteten ved forholdet var viktigere enn hvem som var omsorgsgiver (Bunkholdt, 2017, s. 50). Bowlby sa at det viktigste for spedbarnet er å få oppleve et nært og stabilt forhold til sin nærmeste faste omsorgsgiver. Spedbarn har en medfødt, biologisk styrt tendens til å søke nærhet til en omsorgsgiver når de er stresset eller føler seg utrygge (Bunkholdt, 2017, s. 50). De gråter, og med det gir barnet anledning til at omsorgsgiver støtter med nærhet og tilstedeværelse (Gulbrandsen, 2017, s. 152). Dette kalles tidlig dialog (Hart&Schwartz, 2009, s. 69). I dette samspillet lærer barnet kvaliteten på tilknytningen til omsorgspersonen, ved at barnet for eksempel søker nærhet til mor om det er sliten eller er urolig (Hart&Schwartz, 2009, s. 66). Den biologiske funksjonen, eller det overordnede målet med tilknytning er beskyttelse (Hart&Schwartz, 2009, s. 66). Kvalitetene som omsorgsgiver må stille opp med er fysisk og følelsesmessig tilgjengelighet, sensitivitet for barnets signaler,

akseptering av barnets behov og et svar på barnets signaler og ikke minst forståelse av signalene (Bunkholdt, 2017, s. 50). Barn som har foreldre som er følsomme med respons til barnets signaler, vil utvikle seg langs en trygg og sunn vei, mens barn med ufølsomme eller omsorgssviktende foreldre vil følge en avvikende vei som kan prege barnet i form av usikkerhet og engstelig tilknytning (Hart&Schwartz, 2009, s. 68). Tvilen på egenverd kan bli mindre ved slektsplasseringer, fordi barnet føler seg mer velkommen i egen slekt (Bunkholdt, 2017, s. 108).

Kontinuitet påvirker identitetsutviklingen i den grad at vi er formet av fortiden og har behov for å forstå hvordan denne formingen har vært (Bunkholdt, 2017, s. 154). Med kontinuitet menes det å ha en sammenhengende livshistorie. En sammenhengende livshistorie får vi når vi er omgitt av de samme menneskene først gjennom oppveksten, og senere ved å få beholde de samme menneskene gjennom store deler av livet. Vi har alle behov for å ha mennesker rundt oss som kjente oss da vi var yngre (Bunkholdt, 2010, s. 104) Den daglige funksjonen avhenger også av kontinuiteten, og mennesker som ikke lenger har noen de kjenner fra tidligere, kan oppleve stor ensomhet (Bunkholdt, 2017, s.154). Når barnevernsarbeidere må flytte barn i fosterhjem, brytes den kontinuiteten barnet har til sine biologiske foreldre/omsorgsgivere (Bunkholdt, 2017, s.154). Ved plassering i slekt er det lettere for barnet å beholde kontinuiteten i livet sitt, fordi det flytter ofte til mennesker som de deler minner og erfaringer med, men flytter også ofte med søsken som også bidrar til følelsen av kontinuitet (Bunkholdt, 2017, s.108).

Stabile omsorgsforhold med forutsigbare reaksjoner fra barnets omsorgspersoner rundt et barn er det som bidrar til pålitelighet og trygghet for barnet (Bunkholdt, 2017, s. 47). Etter en viss tid viste det seg at nøytrale fosterforeldre hadde tilegnet seg den relasjonen som innebar nærhet og forpliktelse, som var vanligst å finne i slektsfosterhjem (Holtan, 2020, s. 57). Men dette viste seg over lengre perioder på opptil ni år. Forskningen viste også at barn i slektsfosterhjem hadde mindre sjanse for brudd på plasseringen enn hos de som var plassert i nøytrale fosterhjem (Holtan, 2020, s. 56).

4. Presentasjon av funn

I dette kapitlet skal jeg presentere de fire fagfellevurderte forskningsartiklene som jeg har brukt i min litteraturstudie. Jeg vil systematisk presentere hver og en i hvert sitt delkapittel. Fellesnevneren for forskningen jeg har funnet er at den baserer seg på en positiv tilnærming til slektsfosterhjem, og viser til mer positivt utfall på enkelte aspekter som stabilitet og kvaliteten på omsorg. Forskningen viser til færre brudd og bedre mental helse, men det tyder på for meg at det fortsatt behov er for mer forskningsmessig grunnlag som kan støtte opp under lovendringen til slektsplasseringer.

4.1 What Factors Relate to Good Placement Outcomes in Kinship Care? Av Elaine Farmer (2009)

Bakgrunnen for studien er endringer av loven som skal gjøre det mer aktuelt for barnevernsarbeidere å plassere barn i slektsfosterhjem. I England har det vært en stødig økning av fosterhjems plasseringer i slekt fra 1989 og frem til 2005. Prosentvis har det vært en dobling av plasseringer av barn i slektsfosterhjem i den perioden, fra 6% i 1989 til 12% i 2005. Noe av dette kommer av lovendringen i England som gjorde at sosialarbeideren skal vurdere om noen i slekt eller nær familie kan overta som fosterforeldre.

I artikkelen til Elaine Farmer fra 2009 blir det presentert opplysninger fra barnevernsdokumentene til 270 engelske barn og informasjon fra intervjuer av sosialarbeidere, barn og fosterforeldre for slekt- og for nøytrale fosterhjem. Halvparten av barna er plassert i slektsfosterhjem, og den andre halvparten er plassert i nøytrale hjem uten kjennskap til fosterforeldrene fra før. Opplysningene er innhentet igjennom et semi-strukturert intervju av en utvalgt gruppe på 32 stykker. De 32 deltakerne som ble intervjuet bestod av slektsfosterforeldre, barna og de ansvarlige sosialarbeidere. Farmer skriver at selv om noen ble intervjuet, var dokumentene til de som ikke ble intervjuet, ga mye informasjon om hele landet. I studien fokuseres det på forskjellene i slektsfosterhjem og nøytrale fosterhjem i form av brudd på plasseringen og kvaliteten av plasseringen i en periode som strekker seg over to år. Vurderingsgrunnlaget for kvaliteten av fosterhjemmene falt inn i to kategorier, godkjent og ikke godkjent.

Funnene i denne studien viser at fosterforeldrene som har kjennskap og slektskap til barna har en større utholdenhet for barnets atferd, og plasseringen hos disse varte opp til tre ganger lenger, enn hos de nøytrale fosterhjemmene. Fra to år hos nøytrale fosterhjem til seks år i slektsfosterhjem. I forhold til slekts plasseringer var det minst sjanse for at barnet opplevde brudd på plasseringen hos besteforeldre, fremfor plassering hos onkler, tanter eller venner. Det viste seg og at jo yngre barnet var da det ble plassert, desto mindre sjanse var det for brudd på plasseringen. I alderen mellom 5 år og 10 år var det mindre sannsynlighet for brudd i plasseringen hos slektsfosterhjem, og det kan tenkes at det var på bakgrunn av barnets tidligere relasjon til fosterforeldrene (for eksempel bestemor, tanter og onkel). De kunne ha vært barnevakt i helgene, eller vært en trygg base når miljøet hjemme var til skade for barnet. En av hovedfaktorene til en suksessfull plassering var omsorgsgiveren, som prioriterte barnets beste foran sitt eget beste, og viste høy engasjeringssevne og omsorg i barnas velvære. Grunnet stor engasjering i barna, økte faren for utmattelse og foreldrene i slektskap til barnet slet i større grad enn de foreldrene uten slektskap. Terskelen for å bryte plasseringen hos fosterforeldrene med slektskap var signifikant høyere enn hos de nøytrale fosterforeldrene (Farmer, 2009).

Studien konkluderer med viktigheten av engasjement fra fosterforeldrene (begge typer), og veiledning av fosterforeldrene ettersom barna blir eldre. Statistikken viser at besteforeldre bør tas til seriøs vurdering når det kommer til plasseringshjem som fosterhjem. Studien viser at 'limet' i familiene gjør at slektsfosterhjem tolerer mer enn de nøytrale fosterhjem utenfor familien, men suksessfaktorene for at en plassering skal være vellykket trengs det veiledning og finansiell støtte (Farmer, 2009).

4.3 Slektsfosterhjem i offentlig barnevern av Renee Thørnblad, (2009)

Bakgrunnen for studien er at i 2004 fikk barnevernet i Norge nye forskrifter om fosterhjem og valg av disse. Artikkelen viser hvordan forslaget til lovendring ble tatt imot av praksisfeltet, og aktuell argumentasjon til prioritering av slekts fosterhjem. Artikkelen bygger på en kvalitativ analyse av endringsforslagets høringsuttalelser. Fosterhjem er i dag den mest benyttede plasseringsformen etter omsorgsovertakelse. Slektsfosterhjem som begrep og omsorgstiltak var en relativ ny konstruksjon innenfor offentlig barnevern da artikkelen ble skrevet (Thørnblad, 2009).

Thørnblad viser til forskning fra USA som viste at slektsfosterhjem viste seg å være mer stabile enn de nøytrale fosterhjemmene (Thørnblad, 2009). Slektsfosterhjem gjorde det enklere for en stabilitet og kontinuitet i biologiske familierelasjoner, ved å ha jevnlig kontakt med sine foreldre. Dette viste seg å være vesentlig for en god tilbakeføring til foreldrene senere (Thørnblad, 2009).

Thørnblad skriver om barnevernets skepsis, og hva grunnlaget for den var. Den tidligere skepsisen bygget på negativ sosial arv, og skulle man unngå å videreføre den negative sosiale arven til barnet, ville en plassering i familien være uheldig. Helt frem til slutten av 90-tallet ble praksisen som gjorde at slektsplasseringer unngått. Vurderingen av slekt og nettverk som mulig fosterfamilie ved omsorgsovertakelse fikk større medfart. Thørnblad skriver at den tidligere motstanden for å plassere barn hos slekt, og etter hvert holdningsendringen om at slektsfosterhjem er en ressurs fremfor skepsis, kommer av forskning på feltet, sosialpolitiske endringer, kunnskap om og tilgangen til alternative tiltak. (Thørnblad, 2009)

[4.3 Placement disruption in long-term kinship and nonkinship foster care av Amy Holtan, Bjørn Helge Handegård, Renee Thørnblad & Svein Arild Vis, \(2013\)](#)

Bakgrunnen for studien var å utforske årsakene til brudd i langtidsplasseringer i fosterhjem og slektsfosterhjem. Studien er basert på en longitudinell studie av 136 barn i alderen 4-13 år, plassert over minimum i ett år. Studien strekker seg over åtte år fra 2000 til 2008.

Artikkelen og funnene er presentert på engelsk, men forskningen er gjort på norske barn og familier. Amy Holtan kan regnes som en av Norges fremste forskere innen fosterhjem og barn plassert under offentlig omsorg. I samarbeid med flere har hun skrevet en artikkel om brudd i langtidsplasseringer i slekts fosterhjem og i nøytrale fosterhjem.

Funnene i studien viser til blant annet forskning på de nordiske (Norge, Sverige, Danmark og Finland) og europeiske land fra 1980 til 2009, som viser at det er færre brudd i plasseringen i slektsfosterhjem i sammenligningen til et nøytralt fosterhjem (Holtan, 2013). Funn fra 2005 viser at slektsfosterhjem-plasseringer har en større stabilitet (Holtan et al, 2013, s. 3) En stor årsak til mangel på stabilitet på plasseringer var atferdsproblemer hos barn og tenåringene som deltok, og forekomsten for brudd var størst cirka 100 dager etter plassering. Holtan presenterer funn om at under de første seks månedene i en plassering var det størst sjanse

for brudd. Holtan viser til at jevnlig samvær med biologiske foreldre ga barnet bedre stabilitet og var en av suksessfaktorene ved en eventuell tilbakeføring. Fosterforeldrenes behandling av de biologiske foreldrene som en viktig bit av barnets liv ga barnet stabilitet i oppveksten (Holtan, 2013). I noen av tilfellene var kontakt med de biologiske foreldrene en faktor til stress. Følelsen av tilhørighet i begge typer fosterhjem var også en suksessfaktor for barnets plassering.

Selv om studien kan vise til funn, konkluderer Holtan m.fl med at dagens forskning ikke gir oss nok innsikt på problemstillinger som hva som leder til brudd, kvaliteten på omsorgen i begge fosterhjem, forholdene i slekten og slektens forhold til barnet (Holtan m.fl, 2013).

4.4 The Benefits and Challenges of Kinship Care av Valerie O'Brien, (2012)

Artikkelen undersøker fordelene og ulempene ved slektsplasseringer, og belyser gapet imellom forskningen og praksisfeltet som noen ganger er et stykke fra hverandre. Dr. Valerie O'Brien skriver i denne artikkelen om de ulike fordelene og ulempene ved slektsfosterhjem.

I artikkelen til O'Brien viser hun til fordeler i slektsplasseringer i form av stabilitet, identitetsutvikling, økt kontakt med biologiske foreldre og familie og generell trygghet sett i lys av sterkere familiesamhold (O'Brien, 2012). Utfallet av slektsfosterhjem er større stabilitet i plasseringer og i livet generelt, identitetsutviklingen, opprettholdelse av kontakten med familien og søsken plassert sammen. O'Brien skriver at tilhørigheten i en familie legger byggesteiner for å bli en trygg, kompetent, kjærlig og tillitsfull voksen (O'Brien, 2012).

Funnene på mental helse og atferdsproblematikk omhandler begge typer plasseringer, både i slektskapsfosterhjem og nøytrale fosterhjem. Likevel skiller barna plassert i slektsfosterhjem seg bedre ut i utviklingen av positiv atferd og bedre mental helse. Barna plassert i nøytrale fosterhjem involverte flere hjelpetjenester for mental helse.

Selv om toleransen fra familiemedlemmene til barnets atferd er høyere i slektsfosterhjem enn hos nøytrale fosterhjem, så trengs det mer forskning på dette feltet, og resultatene kan være litt varierende, spesielt i sammenligningen av de to typene. Den demografiske

bakgrunnen til slekts fosterforeldre og nøytrale fosterforeldre skiller stort i sosioøkonomisk status som lønn, utdanning, familiesituasjon og andre faktorer som alder og helse. Det viste seg og at slektsfosterhjem mottar mindre oppfølging i form av opptrening av foreldreferdigheter og støttetiltak fra enn de nøytrale fosterhjemmene (O'brien, 2012).

5. Diskusjon

I denne delen drøftes funn fra forskningen og teorien som er presentert, opp mot problemstillingen. Diskusjonsdelen ser på lovendringen og problemstillingen opp mot det forskningsmessige grunnlaget. Vi tar for oss det teoretiske perspektivet på barnets beste i forhold til tilknytning, kontinuitet og stabilitet. Problemstillingen er som følger:

Barnevernstjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Er det alltid barnets beste med plassering i slekt? Drøfting av et utvalg forskningsfunn som støtter opp under denne lovendringen.

5.1 Gir plassering i slektsfosterhjem færre brudd?

I det forskningsmessige grunnlaget til lovendringen er en av argumentene at barnet opplever mindre brudd i et slektsfosterhjem og har en mer stabil omsorgssituasjon. Det kan jo tenkes at kjennskapen til hverandre i et slektsfosterhjem gir et mer forutsigbart miljø for fosterforeldre og barnet, ettersom de vet hvor den andre part kommer fra. De kan ha kjennskap til familiens problematikk i lang tid, og kan forstå hvorfor barnet oppfører seg som det gjør. Holtan skriver og at sjansen for brudd på plassering i slektsfosterhjem var mindre enn de plassert i nøytrale fosterhjem. I forhold til plassering hos slekt og familie var det minst sjanse for at barnet opplevde brudd i plasseringen hos besteforeldrene sine, fremfor venner og tanter og onkler. Hvorfor er det slik? Funn fra samme studie forteller at fosterforeldrene som har kjennskap og slektskap til barna har en større utholdenhet for barnets atferd, og plasseringen hos disse kan vare opptil tre ganger lenger. I et nøytralt fosterhjem var lengden på plasseringen på to år, men hos slektsfosterhjem var plasseringen på 6 år. Aldersspennet mellom 5-10 år var de som hadde minst sjanse for brudd i plasseringen, og kan kobles med den tidlig skapte relasjonen til besteforeldrene. Bowlby understrekte at kvaliteten ved relasjonen var viktigere enn hvem som var omsorgsgiver

(Bunkholdt, 2017, s. 50). Det kan tenkes at besteforeldre har hatt en tidlig nærhet ved å stille opp psykologisk, følelsesmessig og fysisk for barnets signaler, istedenfor for eksempel en ruset eller fraværende mor eller far, og på denne måten kan barnet ha skapt en trygg tilknytning til besteforeldrene. Særlig for de som ble plassert da de var yngre enn 5 år, hadde mindre sjanse for brudd i plasseringen (Farmer, 2009).

5.2 Gir slektsfosterhjem mer stabilitet og kontinuitet?

Holtan m.fl i sin longitudinelle studie med viser til at slektsfosterhjem har større stabilitet enn et nøytralt fosterhjem. Stabile omsorgsforhold med forutsigbare samspillsituasjoner er det som gir stabilitet for barnet. Noen brudd er det i slektsfosterhjem, og flyttingen for barnet er en omstilling i seg selv (Bunkholdt, 2017, s. 153). Bruddet fra omsorgspersonene bryter kontinuiteten i barnets liv, og fjerner de menneskene og miljøet som har vært en del av barnets oppvekst. Allikevel gjorde slektsfosterhjem det enklere å opprettholde kontakten med de biologiske familierelasjonene, noe som var viktig med tanke på tilbakeføring på et senere tidspunkt. Inkludering av biologiske foreldre og familiemedlemmer viste seg å øke stabiliteten, men for enkeltfunn viste det seg også at biologiske foreldre var et stressmoment (Holtan m.fl, 2013). Over lengre perioder på opptil ni år viste det seg derimot at nøytrale fosterforeldre hadde tilegnet seg den relasjonen som innebar nærhet og forpliktelse, og jevnet dermed ut den relasjonen som allerede var skapt i slektsfosterhjem. En av hovedfaktorene for en vellykket plassering omsorgsgiverens engasjeringsevne i barnets velvære. Med dette økte også faren for utmattelse, spesielt hos slektsfosterhjem. Kan dette ha noe med slektsfosterhjem mangel på opplæring og støttende tiltak? Artikkelen til Farmer (2009) konkluderer med at 'limet' i familien gjør at slektsfosterhjem tolerer mer enn de nøytrale fosterhjem, men suksessfaktorene for en vellykket plassering vil blant annet være veiledning og finansiell støtte.

5.3 Barnevernet sin skepsis

Fra Susan Hansen sin kronikk ser man tydelige utfordringer rundt slektsfosterhjem. Fra hennes perspektiv presenterer hun dårlig kommunikasjon og store avgjørelser fra barnevernstjenesten basert på et kort møte. En skulle nesten tro at barnevernet hadde avgjort saken før den kom opp. Alderen, 69 år, på mannen hennes bør vel ikke være et argument, da det viser seg at besteforeldre, basert på noe forskning, er de bedre

fosterforeldrene. En sentral skepsis i barnevernet preget slektplasseringer, om at omsorgssvikt gikk i generasjoner (Bunkholdt, 2017, s. 104), og at det var like skadelig for barnet å vokse opp i i en annen del av samme familie. Men familien Hansen hadde gode erfaringer med slektsfosterhjem. Broren til de to søstrene hadde vært slektsfosterforelder for den rusavhengige søsterens to barn med suksess (Hansen, 2012). Rundt årtusensskiftet endret barnevernets syn på slektsfosterhjem i en mer positiv retning, og skepsisen minsket. Det kan være mange grunner til at Hansen sitter igjen med det inntrykket av barnevernet som hun gjør. Kanskje én grunn var negative holdninger og skepsis fra barnevernstjenesten til slektplasseringer generelt var med i vurderingen? Ikke for å sluke Hansen sitt perspektiv rått, siden det fins to sider av én sak og at barneverntjenestene ikke får uttalt seg. Men i dette tilfelle kan jo en slektplassering være til barnets beste?

5.4 Det biologiske prinsipp

Barnevernet har et tungtveiende prinsipp som de må ta hensyn til, nettopp på grunnlag av barnets beste. Det biologiske prinsipp forteller oss at barnet blir best tatt hånd om av sine biologiske foreldre, og om det ikke går, bør de biologiske båndene opprettholdes. I slektplasseringer er det mennesker med biologisk tilhørighet til hverandre (Holtan, 2020, s. 19). Barnet føler tilhørighet og er dermed tryggere på sin status i slektsfosterhjem (Bunkholdt, 2017, s. 108) Thørnblad skriver at slektsfosterhjem gjorde det enklere å beholde de biologiske familierelasjoner ved å ha jevn kontakt med sine foreldre (Thørnblad, 2009). Hyppigheten av samvær er høyere i slektsfosterhjem (Dimmen&Trædal, 2013, s. 160), men i noen tilfeller kunne tett kontakt med biologiske foreldre være et stressmoment (Holtan, 2013). For noen kan et brudd med biologisk familie være helt nødvendig for barnets beste. Terskelen for å bryte plasseringen hos fosterforeldre med slektskap var signifikant høyere enn hos de nøytrale fosterforeldrene. Dette kan jo ha noe med barnets følelse av å høre til, og at de biologiske båndene og relasjonen fra før er med på å skape en større følelse av et hjem. Og at andre veien kan de biologiske båndene skape en sterk relasjon til barnet og dermed gjør sjansen for brudd mindre? O'brien skriver at tilhørigheten i en familie legger byggesteiner for at barnet blir en trygg og kompetent voksen (Obrien, 2012).

5.5 Slektsfosterhjem

Ved valg av fosterhjem skal barnevernstjenesten legge avgjørende vekt på hensynet til barnets beste (BVL, 1992, §4-1). Hva er barnets beste? Det kan være vanskelig å beskrive hva

barnets beste er i en klar definisjon. Artikkel tre i FNs barnekonvensjon handler spesielt om barnets rett på beskyttelse i alle handlinger som barnet selv tar del i. Videre står det og at ved alle handlinger som involverer barn direkte, skal hjelpeapparatet, sikre barnets omsorg og trivsel. Om det er et tiltak eller en tilnærming må utfallet alltid være barnets beste. Utvalget i denne studien viser flere sider ved slektsfosterhjem som overgår nøytrale fosterhjem, men lovendringen er relativ fersk, og det er ikke tema som kan kalles ferdig forsket. Fosterbarn er marginalisert gruppe med mye bagasje i sekken, og kan stille store krav til sine omsorgsforeldre, og viktigheten av opplæring og oppfølging understrekes i proposisjonen 73L til Stortinget (Prop 73L, (2016-2017), s. 81).

Selv om proposisjon 73L understreker at fosterforeldre i slektsfosterhjem skal få god opplæring og oppfølging (Prop 73L, (2016-2017), s 81). Viser det seg at slektsfosterhjem mottar i dag mindre støttende tiltak og mottar mindre godtgjørelse enn nøytrale fosterhjem, og er ofte valgt ut før barnevernet kommer på banen (Dimmen&Trædal, 2013). Det kan være barnet selv, foreldrene eller andre i familien som har gjort den plasseringen. Det kan jo tenkes at selv om samarbeidet i familien gjør at barnet flyttes fra et skadelig miljø til et nytt miljø, gjør ikke det nødvendigvis at de nye slektsfosterforeldrene er i stand til å gi et svar på barnets signaler. En skal ikke gå ut ifra at slektsfosterforeldre stiller like bra som nøytrale fosterforeldre med kurs og motivasjon, men de kan ha et biologisk bånd og en relasjon som barnet selv setter først. Å ta hensyn til barnets beste kan gjøres ved at barnets får delta i spørsmål som angår dem. Barn som flyttes i slektsfosterhjem vet at barnet mottas av mennesker som kjenner de, og ønsker de velkommen. Barna i doktorgradshandlingen til Holtan, opplevde det som lettere å flytte til noen kjente fra før og de opplevde mindre stigmatiserende å bo i fosterhjem hos slektinger enn hos andre (Dimmen&Trædal, 2013).

Holtan skriver at om man bodde i samme kommune som før omsorgsovertakelsen hadde det et mer positivt utfall både i barne- og ungdomsårene. Det kan jo tenkes at bevaringen av barnets stabilitet i omsorgen og kontinuitet ved kjente mennesker rundt seg hjelper på en positiv måte til den videre utviklingen til barnet. Forskning sier jo at brudd på kontinuiteten kan gi en følelse av ensomhet i voksenlivet, og ved slektsplasseringer blir det kanskje en mindre følelse av brudd fra det vante for barnet. En slektsplassering vil jo variere ettersom hvor god relasjonen, og om flyttingen er geografisk langt unna.

5.6 Oppsummerende avslutning

Det er mye som tyder på at en slektsplassering kan være bra for barnet, og noen ganger bedre enn nøytrale fosterhjem. Jeg tenker at en god oppvekst basert på stabilitet og kontinuitet er det som vil være det viktigste og beste for barnet i en slik situasjon. Jeg forstår skepsisen til barnevernet til negativ sosial arv, og mener det er en viktig faktor å ha med i vurderinger, men barnets beste skal alltid veie tyngst. Det blir opp til hver enkelt sak å vurdere om slektsfosterhjem kan være det beste for barnet, men jeg er positiv innstilt på at utviklingen av at barnets nettverk i familie og slekt blir sett på som en ressurs. Nettopp fordi en bit av familien og følelsen av tilhørighet i det kjente kan gjøre det enklere for barnet i hverdagen.

Referanseliste

Aveyard, Helen. (2018). *Doing a Literature Review in Health and Social Care*. McGraw-Hill Education.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2021, 13.april). *Fosterhjem i barnets slekt*.

https://www.bufdir.no/Fosterhjem/Fosterhjem_i_slekt_og_nettnetk/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2021, 7.april). *Ulike typer fosterhjem*

https://www.bufdir.no/Fosterhjem/Ulike_typer_fosterhjem/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2020, 10.november). *Betaling og rettigheter*

<https://www.bufdir.no/Fosterhjem/betaling/>

Bunkholdt, V. (2017). *Fosterhjemsarbeid : fra rekruttering til tilbakeføring* (4. utg., p. 315).

Gyldendal akademisk.

Bunkholdt, V., & Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid* (p. 389).

Gyldendal akademisk.

BVL. (1992). *Barnevernloven (KODE)*. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

Siv Anne Dimmen, & Frøydis Trædal. (2013). *Fosterhjems plassering i slekt og nettverk -*

Handlingsrom og dilemmaer. Tidsskriftet Norges Barnevern, 90(3), 158–173.

Elaine, F. (2010). *What Factors Relate to Good Placement Outcomes in Kinship Care? The*

British Journal of Social Work., 40(2), 426–444. <https://doi.org/info:doi/>

Farmer, Elaine. (2009). *How do placements in kinship care compare with those in non-kin*

foster care: placement patterns, progress and outcomes? Child & Family Social Work, 14(3),

331–342. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2008.00600.x>

FNs Barnekonvensjon. (1989)

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/fns-barnekonvensjon/id88078/>

Forskrift om fosterhjem. (2003). FOR-2003-12-18-1659. Lovdata.no.

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2003-12-18-1659?q=forskrift+fosterhjem>

Gulbrandsen, L. M. (2017). Oppvekst og psykologisk utvikling (2. utg., p. 408).

Universitetsforl.

Hansen, Susan (2012). Slektsplassering til barnets beste. Tidsskriftet Norges Barnevern, 89(1-02), 96–102.

Hart, S., & Schwartz, R. (2009). Fra interaksjon til relasjon : tilknytning hos Winnicott, Bowlby, Stern, Schore og Fonagy (p. 278). Gyldendal akademisk.

Holtan, A., & Universitetet i Tromsø (2002). Barndom i fosterhjem i egen slekt (pp. 252, 34, 69). Institutt for sosiologi, Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Tromsø

Holtan, Amy, Handegård, Bjørn Helge, Thørnblad, Renee, & Vis, Svein Arild. (2013). Placement disruption in long-term kinship and nonkinship foster care. *Children and Youth Services Review*, 35(7), 1087–1094. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.04.022>

Holtan, A., & Universitetet i Tromsø (2002). *Barndom i fosterhjem i egen slekt* (pp. 252, 34, 69).

Holtan, A., Thørnblad, R., & Skoglund, J. (2020). Slektsfosterhjem : mellom barnevern og familie (1. utgave.). Gyldendal.

Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet, Gothenburg University, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Faculty of Social Sciences, & Department of Social Work. (2013). Out of home care in Norway and Sweden – similar and different. *Intervención Psicosocial*, 22(3), 193–202. <https://doi.org/10.5093/in2013a23>

Knut Rønbeck, & Tore Hagen. (2011). Står det biologiske prinsipp for fall? - Det biologisk prinsipp i barnevernloven og barneloven noen forskjeller. *Lov Og Rett*, 50(8), 491–499.

Larsen, A. K. (2017). En enklere metode : veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode (2. utg., p. 138). Fagbokforl.

NOU 2018: 18 (2018) *Trygge rammer for fosterhjem* Barne- og likestillingsdepartementet
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-18/id2622734/?ch=8>

O'Brien, Valerie. (2012). The Benefits and Challenges of Kinship Care. *Child Care in Practice : Northern Ireland Journal of Multi-Disciplinary Child Care Practice*, 18(2), 127–146.
<https://doi.org/10.1080/13575279.2012.657610>

Prop 73L (2016-2017) *Endringer i barnevernloven*, Barne- og likestillingsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-73-l-20162017/id2546056/>

Studsrød, I., Paulsen, V., Kvaran, I., & Mevik, K. (2019). *Barnevernspedagog : en grunnbok*. Universitetsforlaget.

Svartdal, Frode. (2021, 10.januar). *Fagfelle vurdering*. Sigmund, Grønmo, *Store norske leksikon*. <https://snl.no/fagfelle vurdering>

Thørnblad, Renee. (Oktober 2011) *Slektsfosterhjem – offentlig tiltak i private hjem* [Doktorgradsavhandling]. UiT, fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning
<https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/4102/thesis.pdf?sequence=4>

Thørnblad, Renee. (2009). Slektsfosterhjem i offentlig barnevern. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 86(4), 221–235.

Vedlegg

Problemstilling:

Barnevernstjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Er det alltid barnets beste med plassering i slekt? Drøfting av et utvalg forskningsfunn som støtter opp under denne lovendringen.

	Søkeord 1	Søkeord 2	Søkeord 3	Søkeord 4
Norsk	Slektsfosterhjem	Fosterhjem		
Engelsk	Kinship foster care	Foster care		

Database / søkemotor / nettsted	Søk nr.	Søkeord/ søkekombinasjoner	Antall treff (pr. ....)	Kommentarer til søk / treffliste (fyll ut etter behov)
Oria HVL	1	Slektsfosterhjem	29	Fant litteraturen min på dette treffet, alle fire artiklene er valgt i dette søket
	2	Fosterhjem	487	
	3	Kinship foster care	29 749	
	4	Foster care	817 506	
		Barnets beste	5 934	
		Det biologiske prinsipp	806	
		John Bowlby	22 380	

Namnet på artikkelen/ boka/ Referansen i APA-stil	Kvar/ korleis eg fann den	Mine kommentarar – kvifor eg valde denne?
<p>Placement disruption in long-term kinship and nonkinship foster care</p> <p>Holtan, Amy, Handegård, Bjørn Helge, Thørnblad, Renee, & Vis, Svein Arild. (2013). Placement disruption in long-term kinship and nonkinship foster care. <i>Children and Youth Services Review</i>, 35(7), 1087–1094.</p> <p>https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.04.022</p>	<p>Fant den via HVL Oria ved å bruke søkeordet "slektsfosterhjem"</p>	<p>Jeg valgte denne fordi den viste til interessant forskning til brudd i fosterhjem og slektsfosterhjem. Brudd er jo en vesentlig del av om noe fungerer eller ikke, og jeg var ute etter hva årsakene var.</p>
<p>The Benefits and Challenges of Kinship Care</p> <p>O'Brien, Valerie. (2012). The Benefits and Challenges of Kinship Care. <i>Child Care in Practice : Northern Ireland Journal of Multi-Disciplinary Child Care Practice</i>, 18(2), 127–146.</p> <p>https://doi.org/10.1080/13575279.2012.657610</p>	<p>Fant den via HVL Oria ved å bruke søkeordet "slektsfosterhjem"</p>	<p>Dette var en artikkel som ga klare funn på utfordringer og fordeler ved slektsfosterhjem.</p>
<p>Slektsfosterhjem i offentlig barnevern</p> <p>Thørnblad, Renee. (2009). Slektsfosterhjem i offentlig barnevern. <i>Tidsskriftet Norges Barnevern</i>, 86(4), 221–235.</p>	<p>Fant den via HVL Oria ved å bruke søkeordet "slektsfosterhjem"</p>	<p>Denne ble valgt med i studien for den var norsk og er av en sentral forsker. Den forteller og litt om skepsisen til barnevernet.</p>
<p>How do placements in kinship care compare with those in non-kin foster care: placement patterns, progress and outcomes?</p>	<p>Fant den via HVL Oria ved å bruke søkeordet "slektsfosterhjem"</p>	<p>Denne ble valgt fordi det er en god sammenligning</p>

<p>Farmer, Elaine. (2009). How do placements in kinship care compare with those in non-kin foster care: placement patterns, progress and outcomes? <i>Child & Family Social Work</i>, 14(3), 331–342. https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2008.00600.x</p>		<p>av de to typene slektsfosterhjem.</p>
---	--	--